

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στήν Ελλάδα δέν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία γιά τή διανομή τοῦ εἰσοδήματος κατά εἰσοδηματικές τάξεις. Παρόλο ὅτι ξοδεύονται πολλά χρήματα καί μετακαλοῦνται ἄρκετοί ξένοι ἐμπειρογνώμονες γιά στατιστικές ἔρευνες μικρότερης σημασίας, ποτέ δέν ἔγινε σκέψη νά προγραμματισθεῖ στατιστική ἔρευνα γιά τή διανομή τοῦ εἰσοδήματος. Θά μπορούσε δικαιολογημένα νά νομισθεῖ ὅτι σκόπιμα οἱ ἐπίσημες ἀρχές ἀποφεύγουν τέτοιου εἴδους ἔρευνες, γιά νά μή δειχθεῖ ἐπίσημα ἡ ἀνισότητα πού ὑπάρχει στή διανομή τοῦ εἰσοδήματος καί ἡ χειροτέρευσή της μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου. Παρ' ὅλη ὅμως τήν ἔλλειψη ἐπισήμων στατιστικῶν, ὑπάρχουν σοβαρές ἐνδείξεις πού μποροῦν νά στηρίξουν ἄνετα τήν ἄποψη ὅτι στήν Ελλάδα ἡ ἀνισότητα στή διανομή τοῦ εἰσοδήματος εἶναι ἔντονη. Τέτοιες ἐνδείξεις εἶναι: Πρῶτον, τά στοιχεία τῆς ἔρευνας τῶν οἰκογενειακῶν προϋπολογισμῶν, πού δείχνουν ὅτι ἓνα πολύ μικρό ποσοστό τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ, λιγώτερο ἀπό 6,5%, νέμεται ἓνα πολύ μεγάλο ποσοστό τοῦ ἀστικοῦ εἰσοδήματος, περισσότερο ἀπό 22%¹. Ἡ ἀνισότητα στή δια-

Σύγχρονα Θέματα, τεύχ. 17-18, 1965, 518-523. (Δημοσιεύθηκε με το ψευδώνυμο Δ. Καραγάς)

1. Βλ. Κωνστ. Δελή: «Ἡ Κατανομή τῶν Εἰσοδημάτων τοῦ Ἀστικοῦ Πληθυσμοῦ», Δελτίον Οἰκονομικῶν Πληροφοριῶν, ἀριθ. 229.

νομή του εισοδήματος είναι μεγαλύτερη απ' ό,τι δείχνουν οι οικογενειακοί προϋπολογισμοί, αν ληφθεί υπόψη ότι τα νοικοκυριά, που ανήκουν στις ανώτερες εισοδηματικές τάξεις, έδηλωσαν για φορολογικούς καθαρά λόγους εισόδημα μικρότερο από τό πραγματικό. Δεύτερον, τό χαμηλό μέσο κατά κεφαλήν αγροτικό εισόδημα που προκύπτει από τά στοιχεία τών έθνικων λογαριασμών σέ συνδυασμό μέ τά στοιχεία τής απογραφής του πληθυσμού. Μέ βάση τά στοιχεία αυτά, τό αγροτικό κατά κεφαλήν εισόδημα στην Έλλάδα δέν υπερβαίνει τά 280 δολάρια, που σημαίνει ότι τό ήμερήσιο εισόδημα τών αγροτών που αποτελούν τό 50% του πληθυσμού είναι γύρω στις 23 δραχ. Τρίτον, τό χαμηλό ποσοστό συμμετοχής του έργατικού εισοδήματος στό συνολικό έθνικό εισόδημα καί ή διαπίστωση ότι τουτο την τελευταία δεκαετία έμεινε περίπου τό ίδιο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Ποσοστό συμμετοχής του έργατικού εισοδήματος στό έθνικό εισόδημα
(σέ τρέχουσες τιμές)

Χ ώ ρ ε ς	1952	1954	1956	1958	1960	1962	1963
1) Γερμανία	57,9	60,0	60,4	61,4	60,8	63,9	
2) Όλλανδία	54,5	54,3	55,3	57,8	57,2	61,4	
3) Βέλγιο	55,3	52,8	53,9	57,4	57,1	58,5	
4) Άγγλία	71,6	71,0	73,0	72,8	73,8	75,3	
5) Αυστρία	58,9	59,1	60,2	60,5	59,6	63,0	
6) ΗΠΑ	66,7	68,8	69,1	70,1	70,4	72,1	
7) Λουξεμβούργο	52,4	59,9	58,5	63,3	59,9		...
8) Καναδάς	61,6	67,3	66,2	68,1	68,7	68,7	...
9) Νορβηγία	55,3	58,6	57,8	64,5	64,9	69,2	...
10) Γαλλία	57,5	58,2	59,1	59,8	60,8	60,6	
11) Έλλάδα	42,5	37,6	38	37,2	38,78	38,99	38,4

Πηγή: 1) Έπουργείον Συντονισμού: Έθνικοί Λογ)σμοί τής Έλλάδας

2) O.E.C.D.: General Statistics

3) U.N.O.: Yearbook of National Accounts Statistics

Όπως προκύπτει από τον πίν. 1, τό ποσοστό συμμετοχής του έργατικού εισοδήματος στό έθνικό εισόδημα είναι σημαντικά μικρότερο από ό,τι

είναι στίς άλλες χώρες τῆς Εὐρώπης. Σημασία μάλιστα ἔχει τό γεγονός ὅτι ἐνῶ ἡ σχετική συμμετοχή τοῦ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος σέ πολλές ἀπό τίς εὐρωπαϊκές χώρες αὐξήθηκε σημαντικά, στήν Ἑλλάδα ἔμεινε σχεδόν ἡ ἴδια.

Ὑστερα ἀπό τίς πιό πάνω διαπιστώσεις, εἶναι σκόπιμο νά ἀναζητηθοῦν τά αἷτια τῆς ἔντονης ἀνισοκατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος στήν Ἑλλάδα. Πρῶτος βέβαια παράγοντας εἶναι ὁ κεφαλαιοκρατικός τρόπος διανομῆς, πού στηρίζεται στήν ἀρχή ὅτι ὁ καθένας συμμετέχει στή διανομή τοῦ εἰσοδήματος ἀνάλογα μέ τήν ποσότητα τῶν παραγωγικῶν συντελεστῶν πού διαθέτει καί τίς σχετικές τιμές πού διαμορφώνονται γιά τίς ὑπηρεσίες τοῦ κάθε συντελεστῆ στήν ἀγορά. Εἶναι ὅμως σχεδόν βέβαιο, ὅτι ὁ κεφαλαιοκρατικός τρόπος διανομῆς δέ θά ὀδηγοῦσε σέ τόσο ἔντονη ἀνισότητα στή διανομή τοῦ εἰσοδήματος στήν Ἑλλάδα, ἂν ἐπικρατοῦσαν περισσότερο ἀνταγωνιστικές συνθῆκες στήν ἀγορά. Εἶναι ὅμως γεγονός ὅτι τό μικρό μέγεθος τῆς ἀγορᾶς καί ἡ διαμόρφωση ὀρισμένων θεσμῶν στή λειτουργία τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας ἔχουν ἀλλοιώσει σημαντικά τόν ἀνταγωνιστικό χαρακτήρα της καί ἐπιτρέπουν τήν ἀνάπτυξη μονοπωλιακῶν καταστάσεων σέ μεγάλη ἔκταση. Ὁ θεσμός τῶν κλειστῶν ἐπαγγελμάτων, ἡ ἔντονη δασμολογική προστασία τῆς βιομηχανίας καί οἱ ἀσυντόνιστες κρατικές παρεμβάσεις ἔχουν δημιουργήσει μεγάλα προνόμια στήν παραγωγή καί στή διανομή τοῦ εἰσοδήματος. Δεύτερος, ἐπομένως, παράγοντας τῆς ἔντονης ἀνισοκατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος εἶναι ἡ ὑπαρξη προνομίων καί μονοπωλίων στήν οἰκονομία. Σάν τρίτος, τέλος, παράγοντας θά πρέπει ν' ἀναφερθεῖ ἡ πολιτική εἰσοδημάτων πού ἀκολούθησαν οἱ διάφορες κυβερνήσεις στό παρελθόν. Ἡ πολιτική αὕτη ἀντί νά ἀπαμβλύνει τήν ἀνισότητα στή διανομή τοῦ εἰσοδήματος, ὀδήγησε στό ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἡ πολιτική μισθῶν καί ἡμερομισθίων, λόγου χάρη, χρησιμοποιήθηκε ὄχι γιά νά ἀπαμβλύνει τήν ἀνισότητα στήν κατανομή τοῦ εἰσοδήματος ἀνάμεσα στούς κεφαλαιούχους καί τούς ἐργάτες, ὅπως θά ἔπρεπε, ἀλλά γιά νά ἀνακόψει τίς αὐξήσεις τῶν ἐργατικῶν ἀποδοχῶν γιά λόγους δῆθεν διασφάλισεως τῆς νομισματικῆς σταθερότητας. Ἡ πολιτική μάλιστα αὕτη συγκρατήσεως τῶν ἐργατικῶν ἀποδοχῶν, πέρα ἀπό τήν ἐπίταση τῆς ἀνισοκατανομῆς στό εἰσόδημα, εἶχε καί γενικότερες δυσμενεῖς συνέπειες στήν παραγωγή καί τό ρυθμό ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας, γιατί περιορίζοντας τήν ἐνεργό ζήτηση τῶν κατωτέρων στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ, ἐπέδρασε ἀνασταλτικά στήν ἀνάπτυξη τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας, πού εἶναι σχεδόν ἀποκλειστικά προσανατολισμένη στήν ἐγχώρια ζήτηση. Ἔτσι, φθάσαμε στό

σημείο ή ελληνική βιομηχανία να διαθέτει σημαντική αργούσα παραγωγική δυναμικότητα λόγω έλλείψεως ζητήσεως από τα κατώτερα εισοδηματικά στρώματα του πληθυσμού.

Οι πιο πάνω διαπιστώσεις οδηγούν στη σκέψη ότι, χωρίς να αλλάξουν στη βάση τους τα θεσμολογικά πλαίσια του κεφαλαιοκρατικού τρόπου λειτουργίας της οικονομίας, μιά και τοῦτο δέν εἶναι πραγματοποιήσιμο βραχυχρόνια, θά μπορούσε νά ἀπαμβλυνθεῖ ἡ ἔντονη ἀνισότητα διανομῆς τοῦ εισοδήματος ἂν οἱ ἐπίσημες ἀρχές ἄλλαζαν ριζικά πολιτική πρὸς τίς ἐξῆς δύο κατευθύνσεις: Πρῶτο, αὐστηρὸς ἔλεγχος τῶν μονοπωλίων καί κατάργηση τῶν οἰκονομικῶν προνομίων, καί δεύτερο, ριζική ἀλλαγή κριτηρίων πολιτικῆς εἰσοδημάτων.

Ὅσον ἀφορᾷ τό πρόβλημα τῶν μονοπωλίων καί τῶν οἰκονομικῶν προνομίων, χρειάζεται νά γίνεи πρῶτα ἀπ' ὅλα ἔρευνα γιά νά διαπιστωθοῦν οἱ δραστηριότητες στίς ὁποῖες ὑπάρχουν μονοπώλια, ἡ ἔκταση πού τά μονοπώλια ἐλέγχουν τήν ἀγορά καί οἱ δυσμενεῖς συνέπειές τους στήν παραγωγή καί τή διανομή τοῦ εισοδήματος καί ὕστερα νά ἀναζητηθοῦν μέτρα ἐλέγχου τῶν μονοπωλίων καί καταργήσεως τῶν οἰκονομικῶν προνομίων. Δέν εἶναι σκοπὸς τοῦ ἀρθροῦ νά ἐξετάσει ὅλα αὐτά τά θέματα. Ἀπλῶς τά ἐπισημαίνει. Μὲ τήν εὐκαιρία ὅμως αὐτή πρέπει νά τονισθεῖ ὅτι, ἀφοῦ γίνουν οἱ παραπάνω ἔρευνες, εἶναι ἐπιβεβλημένο νά ληφθοῦν δραστηκὰ μέτρα περιορισμοῦ τῆς ἰσχύος τῶν κλειστῶν ἐπαγγελμάτων, ἀνάληψη ἀπὸ τό δημόσιο ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητας στοὺς τομεῖς πού λειτουργοῦν μονοπωλιακά καί ἐπιβολή ὑψηλῶν φορολογιῶν στά μεγάλα εἰσοδήματα καί περιουσίες γιά νά ἀπαμβλυνθεῖ ἡ ἀνισότητα στή διανομή τοῦ εισοδήματος, πού προκαλεῖ ὁ μονοπωλιακὸς τρόπος λειτουργίας τῆς οἰκονομίας.

Ὅσον ἀφορᾷ τά κριτήρια τῆς πολιτικῆς εἰσοδημάτων, ἀξίζει ἐδῶ νά γίνεи ἐκτενέστερη ἀνάλυση. Κριτήριο τῆς πολιτικῆς εἰσοδημάτων, πού χρησιμοποίησαν οἱ διάφορες κυβερνήσεις μέχρι σήμερα, ἦταν ἡ διασφάλιση τῆς νομισματικῆς σταθερότητας. Ὅλες οἱ κυβερνήσεις ἦσαν πάντοτε ὑπερβολικά φειδωλές στήν ἀναπροσαρμογή τῶν ἀποδοχῶν τῆς ἐργατικῆς τάξεως, μέ τή δικαιολογία ὅτι κάθε αὕξηση τῶν μισθῶν καί ἡμερομισθίων θέτει σέ κίνηση μία σπειροειδῆ διαδικασία αὐξήσεως μισθῶν-τιμῶν, πού τείνει νά ἀνατρέψει τή νομισματική ἰσορροπία τῆς οἰκονομίας καί νά ἐξελιχθεῖ σέ ἀνοικτό πληθωρισμό. Ἡ θεωρία αὐτή ἔχει τίς ρίζες της στήν πρώτη μεταπολεμική 10ετία, πού ἡ ἐλληνική οἰκονομία ἔπασχε ἀπὸ ἀνοικτό πληθωρισμό. Τή θεωρία αὐτή ἀσπάζθηκαν ὅλες οἱ κυβερνήσεις μέχρι

σήμερα, παρόλο ότι δεν εξηγοῦσε σωστά τό φαινόμενο τοῦ πληθωρισμοῦ, ὅπως ἀποδείχθηκε ἀπό τά γεγονότα, γιατί ξεχνοῦσε ἓνα βασικό παράγοντα πού ἔπαιζε πρωταρχικό ρόλο στήν ὅλη πληθωρική διαδικασία: τό ἐπιχειρηματικό κέρδος. Στά πρῶτα μεταπολεμικά χρόνια ἡ μονοπωλιακή θέση τῶν ἐλληνικῶν ἐπιχειρήσεων ἦταν ὑπερβολικά ἐνισχυμένη σέ τρόπο ὥστε οἱ ἐπιχειρηματίες νά ἔχουν τή δύναμη καθορισμοῦ καί πραγματοποιήσεως ὑπερβολικά ὑψηλῶν ποσοστῶν κέρδους. Ἡ ἐνισχυμένη μονοπωλιακή θέση τῶν ἐπιχειρηματιῶν ὀφειλόταν σέ δύο λόγους: στήν ὑπερβολική, πιεστική ζήτηση ἀγαθῶν μετά τήν κατοχή καί στό καθεστῶς περιορισμοῦ τῶν εἰσαγωγῶν πού ἐπικρατοῦσε τότε. Κάτω ἀπό τέτοιες συνθῆκες οἱ ἐπιχειρηματίες εἶχαν τή δύναμη νά ἐπιρρίπτουν κάθε αὔξηση τῶν μισθῶν καί ἡμερομισθίων στό κόστος παραγωγῆς καί στίς τιμές τῶν προϊόντων ὥστε νά διατηροῦν μ' αὐτό τόν τρόπο ἀμείωτα τά ὑψηλά ποσοστά κέρδους. Ἡ δυνατότητα τῶν ἐπιχειρηματιῶν νά διατηροῦν ἀμείωτο τό ὑψηλό ποσοστό κέρδους ἦταν ὁ βασικός παράγοντας πού τροφοδοτοῦσε τή σπειροειδή κίνηση μισθῶν-τιμῶν σέ περίπτωση ἀναπροσαρμογῆς τῶν ἐργατικῶν εἰσοδημάτων. Ἐάν οἱ τότε κυβερνήσεις ἤθελαν καί εἶχαν τή δύναμη νά ἐλέγξουν τά μεγάλα ποσοστά κέρδους, οἱ ἀναπροσαρμογές τῶν ἐργατικῶν εἰσοδημάτων δέ θά ἔθεταν σέ κίνηση τή σπειροειδή πληθωρική διαδικασία μισθῶν-τιμῶν. Καμιά ὅμως ἀπό τίς κυβερνήσεις αὐτές δέ σκέφθηκε νά περιορίσει τά μεγάλα ποσοστά κέρδους πού ἦσαν ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ. Καί ἀπό μιά πλευρά θά μπορούσε νά ὑποστηριχθεῖ ὅτι ἡ πολιτική αὐτή τῶν κυβερνήσεων θά ἦταν σωστή, ἐάν τά ὑψηλά κέρδη τῶν βιομηχάνων καί τῶν ἐπιχειρηματιῶν διοχετεύονταν στή χρηματοδότηση ἐπενδύσεων γιά τήν αὔξηση τοῦ κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς χώρας καί τήν ἐπιτάχυνση μέ αὐτό τόν τρόπο τοῦ ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἀπ' ὅλες ὅμως τίς ἐνδείξεις προκύπτει, ὅτι τό μεγαλύτερο ποσοστό τῶν ἐπιχειρηματικῶν κερδῶν σπαταλιόταν εἴτε γιά ὑπερπολυτελή κατανάλωση εἴτε γιά τήν ἀνέγερση πολυτελῶν οἰκοδομῶν καί ἐπαύλεων, εἴτε, τέλος, φυγαδεύονταν στό ἐξωτερικό, ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη μεριά οἱ κυβερνήσεις, βασισμένες στή σφαλερή τους θεωρία περί πληθωρισμοῦ, ἦσαν ἐξαιρετικά φειδωλές στίς ἀναπροσαρμογές τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων.

Ἔτσι εἶχε ἡ κατάσταση μέχρι τό 1954-1955. Ἡ ἀπελευθέρωση ὅμως τῶν εἰσαγωγῶν μετά τήν ἀναπροσαρμογή τοῦ 1953 καί ἡ διαμόρφωση τῆς ζητήσεως στά φυσιολογικά της ἐπίπεδα περιορίσαν σημαντικά τή δυνατότητα τῶν ἐπιχειρηματιῶν πρός διατήρηση ὑψηλῶν ποσοστῶν κερδῶν. Οἱ ἐπιχειρηματίες δέν μπορούσαν πιά νά προβαίνουν ἀπεριόριστα σέ ὑψώσεις

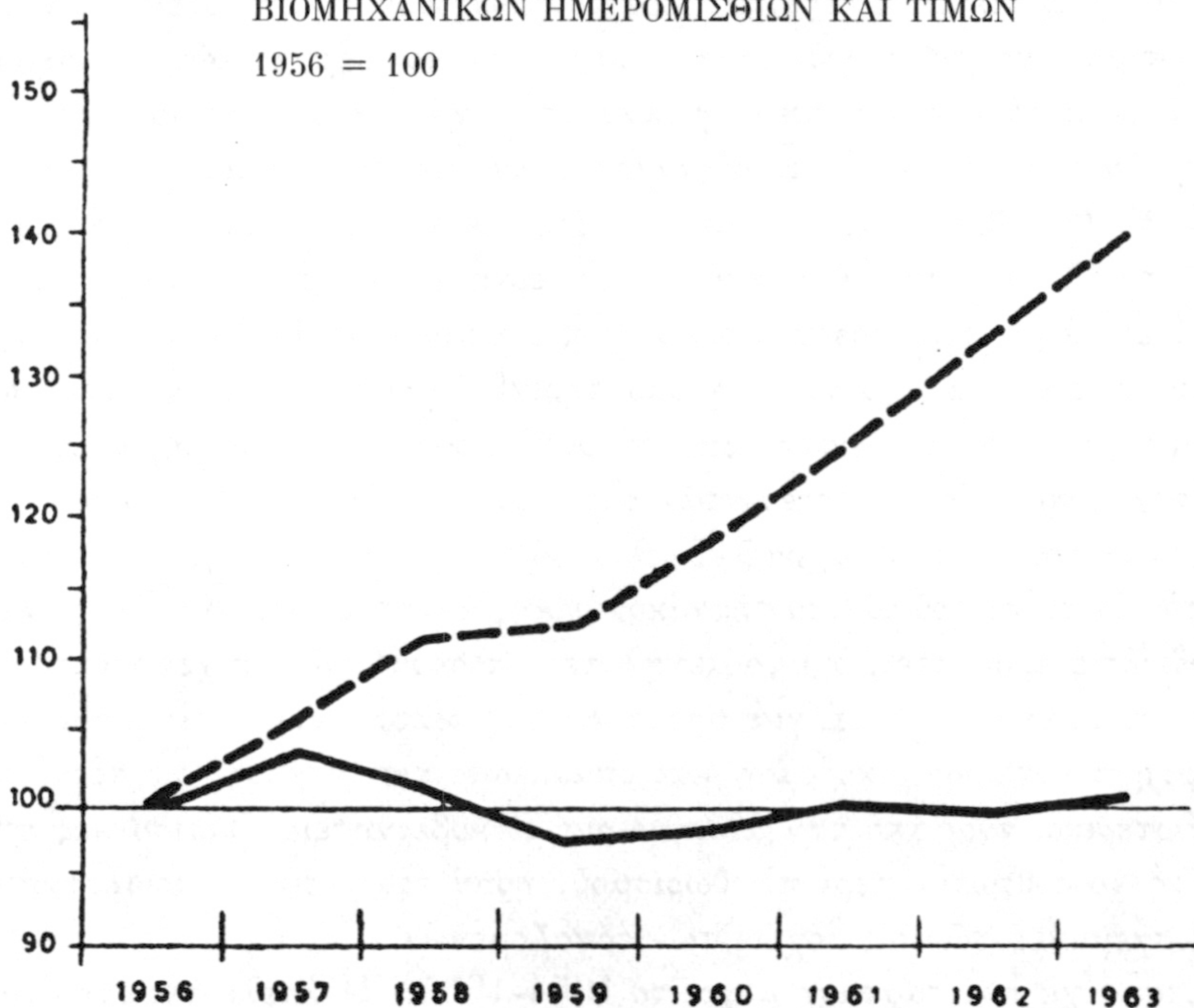
τιμών αναλογικά μεγαλύτερες από τήν αύξηση τών αποδοχών τών εργα-
τών, ώστε νά διατηροῦν ἀμείωτο τό ὑψηλό ποσοστό κέρδους τους. Ἐτσι οἱ
ἀναπροσαρμογές τών αποδοχών πού πραγματοποιήθηκαν μετά τό 1956 δέν
οδήγησαν σέ αύξηση τών τιμών τών ἐτοίμων βιομηχανικῶν προϊόντων,
γιατί οἱ ἐπιχειρηματίες ἀναγκάζονταν νά περιορίσουν τό ποσοστό τοῦ κέρ-
δους τους. Ὁ κίνδυνος νά τεθεῖ σέ κίνηση ἡ σπειροειδῆς πληθωρική δια-
δικασία μισθῶν-κερδῶν-τιμῶν δέν ὑπάρχει πλέον. Τοῦτο προκύπτει ἀπό τό
πίο κάτω διάγραμμα πού δείχνει ὅτι, παρ' ὅλη τήν αύξηση τών βιομηχα-
νικῶν ἡμερομισθίων κατά 42% μεταξύ 1956-1963, οἱ τιμές τών ἐτοίμων
βιομηχανικῶν προϊόντων ἔμειναν σταθερές.

Ἡ διαπίστωση αὐτή καταρρίπτει τή θεωρία τών νομισματολόγων,
πού μέ φανατισμό ὑποστήριξαν καί ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ αύξηση τών αποδο-

ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΕΙΚΤΩΝ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΩΝ

1956 = 100

----- Δείκτης ἡμερομισθίων
 ————— Δείκτης τιμῶν ἐτοίμων προϊόντων

χών είναι ή κυρία αίτια έκδηλώσεως πληθωρικῶν φαινομένων. Ἡ θεωρία ὅμως αὕτη, παρ' ὅλη τή σφαλερότητά της, ἐξακολουθεῖ νά ἐφαρμόζεται ἀπό τίς διάφορες κυβερνήσεις καί ἔχει βαρύτατες συνέπειες γιά τήν ἐργατική τάξη. Μέ τή φοβία περί πληθωρισμοῦ οἱ διάφορες κυβερνήσεις ἀρνοῦνται ἀκόμη καί τήν ἐλάχιστη ἀπαίτηση τῆς ἐργατικῆς τάξεως, δηλαδή τήν αὔξηση τῶν ἀποδοχῶν ἀνάλογα μέ τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας. Ἀξίζει ἐδῶ νά σημειωθεῖ, ὅτι ἡ ἐλάχιστη τούτη ἀπαίτηση τῆς ἐργατικῆς τάξεως εἶναι γενικά ἀνεγνωρισμένη ἀπό ὅλες σχεδόν τίς κεφαλαιοκρατικές χώρες τοῦ δυτικοῦ κόσμου, πού ἔχουν ἀποδεχθεῖ καί ἐφαρμόζουν τήν ἀρχή ὅτι τό πραγματικό εἰσόδημα τῶν ἐργατῶν θά πρέπει νά προσαρμόζεται ἀνάλογα μέ τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας. Ἀπό ὑπολογισμούς πού ἔχουν γίνει μέ βάση ἐπίσημα στατιστικά στοιχεῖα, προκύπτει ὅτι ἡ ἀναπροσαρμογή τῶν κατωτάτων ὁρίων πραγματικῶν μισθῶν καί ἡμερομισθίων στήν Ἑλλάδα ἦταν ἐπί σειρά ἐτῶν μικρότερη ἀπό τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Δείκτες παραγωγικότητας, τιμαρίθμου κόστους ζωῆς καί ὀνομαστικῶν καί πραγματικῶν μισθῶν καί ἡμερομισθίων

	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
I. Παραγωγικότης									
Ἀστικοῦ Τομέως	103,5	111,9	114,8	121,7	129,8	136,3	144,2	153,2*	167,5**
α) Δευτερογενοῦς									
παραγωγῆς	103,8	114,0	116,6	126,0	134,5	140,3	148,6	165,0*	175,6**
β) Ὑπηρεσιῶν	103,5	110,7	113,9	119,2	127,0	134	141,7	148,5*	162,8**
II. Κατώτατα ὅρια ὀνομαστικῶν μισθῶν καί ἡμερομισθίων:									
α) Ἡμερομ. ἀνδρός	102,4	113,0	113,0	123,8	126,2	135,7	135,7	159,0	159,0
β) Μισθός ἀνδρός	100,0	110,2	110,2	120,2	120,2	133,2	133,2	155,1	155,1
III. Τιμαρίθμος κόστους ζωῆς	102,3	103,7	106	107,6	109,4	109,1	112,1	113	115,3**
IV. Κατώτατα ὅρια πραγματικῶν μισθῶν καί ἡμερομισθίων									
α) Ἡμερομίσθια ἀνδρός	100,1	109,0	106,7	115,1	115,3	124,4	121,0	140,7	137,9
β) Μισθός ἀνδρός	99,7	106,2	103,9	111,7	109,9	122,0	118,8	137,3	134,5

* Ἐκτιμήσεις

** Προβλέψεις

Σημειώσεις για τόν πίνακα:

1. Για τόν υπολογισμό του δείκτη της παραγωγικότητας χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τις εξής πηγές: α) από τους Έθνικούς Λογαριασμούς της Ελλάδας επήραμε τα στοιχεία του εθνικού προϊόντος σε σταθερές τιμές. Οι εκτιμήσεις του 1964 και η πρόβλεψη του 1965 βασίστηκε σε επίσημες δηλώσεις των υπουργών Οικονομικών (είσηγητική έκθεση προϋπολογισμού 1965) και Συντονισμού (δηλώσεις υπουργού αναπληρωτού 17ης Ιουνίου 1965). β) Από τό δημοσίευμα S. Geronimakis: «Postwar Economic Growth in Greece 1950-1961». Είς *International Assoc. for Research in income and Wealth*, June 1963, πήραμε τόν αριθμό των απασχολουμένων. Για τά έτη 1963-1965 κάναμε δικές μας εκτιμήσεις του αριθμού των απασχολουμένων.

2. Για τόν υπολογισμό του δείκτη κατωτάτων όριων όνομαστικών μισθών και ήμερομισθίων τά στοιχεία τά πήραμε από τις Γενικές Συλλογικές Συμβάσεις. Ό δείκτης για τό 1964 και 1965 περιλαμβάνει και τήν αύξηση πού αντιστοιχεί στό δεκαπενθήμερο αδείας.

3. Για τόν υπολογισμό του τιμαρίθμου κόστους ζωής βασιστήκαμε:

α) Στόν τιμάρithμο ακριβείας ζωής της Τραπεζής της Ελλάδος για τά έτη 1956-1959 και β) Στό Δείκτη Τιμών Καταναλωτού της Ε.Σ.Υ.Ε. των αστικών κέντρων της χώρας για τά έτη 1959-1965.

4. Οι δείκτες πραγματικών μισθών και ήμερομισθίων υπολογίστηκαν διαιρώντας τους δείκτες όνομαστικών μισθών και ήμερομισθίων μέ τους αντίστοιχους δείκτες του τιμαρίθμου κόστους ζωής.

Ό πιο πάνω πίνακας δείχνει ότι μεταξύ 1956-64 ή παραγωγικότητα στή δευτερογενή παραγωγή αύξήθηκε κατά 61,0%, στίς υπηρεσίες κατά 48,5% και σε όλόκληρο τόν αστικό τομέα κατά 53,2%. Αν μάλιστα συνοπολογισθεί και ή αύξηση της παραγωγικότητας για τό 1965, πού στηρίζεται σε επίσημες προβλέψεις, ή συνολική αύξηση της παραγωγικότητας μεταξύ 1956-65 εκτιμάται σε 75,6% για τή δευτερογενή παραγωγή, σε 63% περίπου για τις υπηρεσίες και σε 67,5, για όλόκληρο τόν αστικό τομέα. Έναντι της αύξήσεως αυτής τά πραγματικά ήμερομίσθια έχουν αύξηθεί μόνον κατά 38% και οι πραγματικοί μισθοί κατά 34,5% στό ίδιο χρονικό διάστημα. Για νά κλείσει ή διαφορά ανάμεσα στην αύξηση της παραγωγικότητας και των πραγματικών εισοδημάτων των εργατών, θά πρέπει τά σημερινά κατώτατα όρια όνομαστικών μισθών και ήμερομισθίων νά αναπροσαρμοσθούν κατά 20-30%, όπως φαίνεται αναλυτικότερα στόν πίνακα 3.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Περιθώρια αύξήσεως κατωτάτων ορίων μισθών και ήμερομισθίων

	Ήμερομισθίο άνδρός		Μισθός άνδρός	
1. Επίπεδα κατωτάτων ορίων 1956	42	δραχ.	1.081	δραχ.
2. Αναγκαία αύξεις πραγματικών αποδοχών 1956 προς κάλυψιν αύξήσεως παραγωγικότητας 1956-1965	75,6%		63%	
3. Επίπεδα πραγματικών αποδοχών μετά τήν προηγούμενη αύξηση	73,7	δραχ.	1.762	δραχ.
4. Ίσοδύναμα επίπεδα όνομαστικών αποδοχών ¹	85,0	»	2.031	»
5. Ίσχύοντα σήμερα επίπεδα όνομαστικών αποδοχών ²	66,8	»	1.600	»
5. Περιθώριο αύξήσεως σημερινών όνομαστικών αποδοχών σε %	27,2%		21,2%	

Τά δεδομένα τών πινάκων 2 και 3 δείχνουν ότι είναι απόλυτα δικαιολογημένο τό αίτημα πού προβάλλεται πρόσφατα από τήν εργατική τάξη για αναπροσαρμογή τών κατωτάτων ορίων μισθών και ήμερομισθίων κατά 20-30%. Τά δεδομένα αυτά οδηγούν ακόμη σέ ένα γενικότερης σημασίας συμπέρασμα: "Ότι ή πολιτική μισθών και ήμερομισθίων πού ακολουθεϊ ή κυβέρνηση πρέπει ν' αλλάξει ριζικά. Σάν ελάχιστη παραχώρηση στήν εργατική τάξη, ή κυβέρνηση θά πρέπει στό εξής νά εφαρμόζει τήν αρχή ότι ή αναπροσαρμογή τών εργατικών εισοδημάτων θά γίνεται ανάλογα μέ τήν αύξηση τής παραγωγικότητας. Έτσι, θά πρέπει νά προχωρήσει χωρίς πολλές συζητήσεις και χρονοτριβές, όπως συμβαίνει συνήθως, στήν αναπροσαρμογή τών κατωτάτων ορίων μισθών και ήμερομισθίων για νά καλυφθεϊ ή διαφορά στήν αύξηση τής παραγωγικότητας πού διαπιστώθηκε πιο πάνω. Σέ αντίθετη περίπτωση, ή εργατική τάξη είναι απόλυτα δικαιολογημένη νά διεκδικήσει μέ κάθε μέσο τό αίτημα του 20-30%.